

**АСОЦІАТИВНИЙ ЕКСПЕРИМЕНТ ЯК ІНСТРУМЕНТ ДІАГНОСТИКИ
ТА РОЗШИРЕННЯ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ
ФАКУЛЬТЕТУ ІНОЗЕМНИХ МОВ (НА МАТЕРІАЛІ КОНЦЕПТУ WEATHER)**

**ASSOCIATIVE EXPERIMENT AS A TOOL FOR DIAGNOSING AND EXPANDING
THE LEXICAL COMPETENCE OF FOREIGN LANGUAGES STUDENTS
(BASED ON THE "WEATHER" CONCEPT)**

Бошков А.В.,

orcid.org/0000-0002-7675-9668

*асистент кафедри германської філології та методики владання іноземних мов
Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К.Д. Ушинського*

Кушнір В.В.,

orcid.org/0009-0003-9950-0902

*студентка I курсу факультету іноземних мов
Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К.Д. Ушинського*

Стаття присвячена аналізу особливостей вербалізації концепту WEATHER у свідомості студентів першого курсу факультету іноземних мов із застосуванням асоціативного експерименту, а також визначенню його ролі як інструменту діагностики рівня сформованості лексичної компетентності майбутніх вчителів. Дослідження ґрунтується на засадах антропоцентричної парадигми сучасної лінгвістики, яка фокусує увагу на вивченні взаємозв'язку між мовою та мисленням і передбачає аналіз мовних явищ з позицій когнітивного підходу. Визначено, що концепт WEATHER є одним із ключових концептів у повсякденній комунікації носіїв англійської мови, оскільки погода виступає домінуючою темою обговорення, відбиває особливості життя людей, впливає на їх психоемоційний стан та настрої і є важливим елементом мовної картини світу. У статті охарактеризовано процедуру проведення вільного асоціативного експерименту, реалізованого за допомогою платформи Google Forms шляхом використання карток асоціативного експерименту для фіксації реакцій респондентів на слово-стимул. На основі результатів асоціативного експерименту, проведеного зі студентами першого року навчання, виокремлено основні когнітивні ознаки концепту WEATHER, а саме: «найменування погодних умов та явищ», «дії або стани, пов'язані з погодою», «характеристика погодних умов», а також додаткові ознаки – «зміни погодних умов», «вплив погодних умов на людину та навколишнє середовище», «мінливість/нестабільність погодних умов» і «подолання труднощів».

Встановлено ядро-периферійну структуру концепту, де ядро формують найбільш частотні лексичні одиниці на позначення базових погодних явищ та процесів, тоді як периферійна зона експлікована спеціалізованою лексикою, уточнювальними характеристиками, а також оцінними одиницями. Аналіз реакцій дозволив виявити певні лексичні прогалини у словниковому запасі студентів та їхню схильність до використання клішованих мовних моделей опису погодних явищ, що свідчить про необхідність цілеспрямованого розширення їхньої лексичної компетентності із впровадженням різноманітних вправ.

З'ясовано, що асоціативний експеримент є не лише методом побудови номінативного поля концепту WEATHER, а й ефективним діагностичним інструментом, що дозволяє викладачеві ідентифікувати рівень сформованості лексичної компетентності студентів, визначити зону методичних прогалин, та ефективно планувати подальшу роботу над розширенням лексичного запасу майбутніх вчителів англійської мови.

Ключові слова: асоціативний експеримент, вербалізація, концепт, WEATHER, лексична одиниця

The article is devoted to the analysis of the peculiarities of the verbalization of the WEATHER concept in the minds of first-year students of the Faculty of Foreign Languages using an associative experiment, as well as to the definition of its role as a diagnostic tool for the level of lexical competence of future teachers. The study is based on the principles of the anthropocentric paradigm of modern linguistics, which focuses on the study of the relationship between language and thinking and involves the analysis of linguistic phenomena from the standpoint of a cognitive approach. It has been determined that the WEATHER concept is one of the key concepts in the everyday communication of native English speakers, since the weather is a dominant topic of discussion, reflects the peculiarities of people's lives, affects their psycho-emotional state and mood, and is an important element of the linguistic picture of the world. The article describes the procedure for conducting a free associative experiment, implemented using the Google Forms platform by using associative experiment cards to record respondents' reactions to the stimulus word. Based on the results of an associative experiment conducted with first-year students, the main cognitive features of the WEATHER concept have been identified, namely: "naming weather conditions and phenomena", "actions or states related to weather", "characteristics of weather conditions", as well as additional features – "changes in weather conditions", "impact of weather conditions on humans and the environment", "variability/instability of weather conditions" and "overcoming difficulties".

A core-peripheral structure of the concept was established, where the core is formed by the most frequent lexical units denoting basic weather phenomena and processes, while the peripheral zone is explicated by specialized vocabulary specifying characteristics and evaluative units. The analysis of the reactions allowed us to identify certain lexical gaps in the students' vocabulary and their tendency to use clichéd language models when describing weather

phenomena, indicating the need for a targeted expansion of their lexical competence through the implementation of various exercises.

The results of the study allowed us to conclude that the associative experiment is not only a method for constructing the nominative field of the concept WEATHER, but also an effective diagnostic tool that allows the teacher to identify the level of formation of students' lexical competence, determine the area of methodological gaps, and effectively plan further work on expanding the vocabulary of future English teachers.

Key words: associative experiment, verbalization, concept, WEATHER, lexical unit.

Постановка проблеми. Кінець ХХ – початок ХХІ століття у науці характеризується зрушенням парадигми досліджень у бік антропоцентризму, який зосереджує увагу на вивченні взаємозв'язку між мовою та мисленням, та передбачає аналіз мовних явищ із позицій когнітивного підходу. У цьому контексті на передній план виходить вивчення проблеми мовної концептуалізації дійсності, її складових елементів, схем, фреймів, а також концептів, аналіз яких дозволяє визначити особливості їхньої інтерпретації у свідомості людини. Вивчення концептів, реконструкція їх змісту та структури дають змогу вченим виявити особливості мислення та менталітету як окремого індивідуума, так і нації в цілому, а також експлікувати особливості мовної картини світу. Одним з таких ключових концептів, що знаходить свою об'єктивізацію у повсякденній комунікації носіїв англійської мови, є концепт WEATHER, який виступає невід'ємною складовою національного понятійного простору у британському суспільстві.

Погода є найбільш обговорюваною тематикою у комунікації британського суспільства, оскільки вона відображає особливості життя народу, впливає на здоров'я та настрої людини. Різкі кліматичні зміни, глобальне потепління, танення льодовиків є факторами, які впливають на життя людей по всьому світу, що призводить до активізації інтересу суспільства до природи та погодних умов. Все це підкреслює не лише лінгвокультурне значення концепту WEATHER, а й його когнітивну та комунікативну роль у формуванні лексичної компетентності студентів спеціального факультету, оскільки фахова підготовка майбутніх вчителів англійської мови передбачає не лише засвоєння лексичного матеріалу з певної тематики, а й глибинне розуміння національно-специфічних смислів, відтінків, що сприятимуть адекватній інтерпретації культурологічних особливостей мови, що вивчається. Все зазначене вище зумовлює необхідність вивчення концепту WEATHER як ментального утворення, розгляду його як самостійного концепту, що знаходить свою імплементацію у свідомості носіїв англійської мови. Об'єктом нашого дослідження є вербалізація концепту WEATHER в англійській мові,

а предметом – особливості його вербалізації у свідомості студентів 1-го року навчання та можливості застосування асоціативного експерименту як засобу діагностики сформованості лексичної компетентності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми вивчення концепту із застосуванням асоціативного експерименту присвячено праці багатьох вчених. Зокрема, О. Гошовська вивчала особливості застосування асоціативного експерименту для побудови структури концепту «Віра» та визначення його етнокультурних особливостей [1]. Л. О. Молгамова фокусувала увагу на використанні асоціативного експерименту під час вивчення лінгвокогнітивних концептів [2]. Д. В. Полгородник досліджувала концепт «ІРЛАНДЕЦЬ», виявленні його концептуальних ознак із використанням асоціативного експерименту [3]. Вчена В. Сікорак використовує вільний асоціативний експеримент для вивчення вербалізації концепту «Тероризм» в українській лінгвокультурі [5]. О. Я. Сурмач зосереджувала увагу на вивченні вербалізаторів концепту «Wealth» із застосуванням асоціативного експерименту для виявлення активності власних назв та їх ознак у сучасній англійській мові [6].

Попри наявність значної кількості наукових розвідок, присвячених проблематиці вербалізації концептів із застосуванням асоціативного експерименту як інструменту діагностики та розширення лексичної компетентності студентів, концепт WEATHER залишається поза увагою дослідників, що обумовлює актуальність нашого дослідження.

Отже, **метою** статті є виокремлення та аналіз основних лексичних засобів вербалізації концепту WEATHER у свідомості студентів першого року навчання із застосуванням асоціативного експерименту, а також визначення його ролі як інструменту діагностики рівня сформованості лексичної компетентності майбутніх вчителів.

Виклад основного матеріалу. На сьогодні існують різні методи та прийоми дослідження концептів. Серед них найбільш уживаними є лексикографічний аналіз словникових дефініцій, компонентний аналіз, етимологічний аналіз, контекстуальний аналіз, метод когнітивної інтер-

претації, асоціативний експеримент та інші [4]. Дані методи та прийоми аналізу концептів використовуються як для побудови структури концепту, так і як окремі етапи дослідження.

Одним із ефективніших методів дослідження структури концепту та особливостей його мовної об'єктивізації є асоціативний експеримент. Асоціативний експеримент спрямований на виявлення мережі асоціацій у свідомості індивідуума або колективній свідомості [2]. На думку О. М. Шевченка, асоціативний експеримент «сприяє виявленню змісту концепта в когнітивній свідомості носіїв мови, ранжуванню ознак концепта за яскравістю та значимістю» [7]. Застосування даного методу аналізу концептів дозволяє побудувати номінативне поле концепту, визначити його когнітивні ознаки, які актуалізуються у свідомості респондентів у відповідь на запропонований стимул. Отже, узагальнення асоціацій респондентів дає змогу визначити змістові когнітивні ознаки концепту на основі їх частотності та значущості.

Для виявлення когнітивних ознак концепту WEATHER нами було застосовано вільний асоціативний експеримент, який був проведений із студентами першого року навчання факультету іноземних мов. Участь у експерименті взяли 36 студентів (35 дівчат та 1 хлопець). Під час асоціативного експерименту респондентам було запропоновано заповнити розроблену у Google Forms анкету. Анкета містила п'ять блоків запитань, де учасники повинні були записати асоціації різних типів: іменники, дієслова, прикметники, словосполучення, прислів'я та фразеологізми, які виникають у свідомості студентів як реакція на слово-стимул «weather».

Отримані результати вільного асоціативного експерименту були систематизовані та згруповані, що дозволило виділити ключові когнітивні ознаки концепту WEATHER. До ключових змістових ознак концепту WEATHER належать: «найменування погодних умов та явищ», «дії або стани пов'язані з погодою», «характеристика погодних умов».

Значну частину асоціативного поля концепту WEATHER становить група асоціацій, що маніфестують ознаку «найменування погодних умов та явищ» (сорок п'ять лексичних одиниць): *rain* (24), *wind* (21), *sun* (20), *storm* (15), *cloud* (13), *snow* (13), *temperature* (13), *thunder* (6), *clouds* (5), *fog* (5), *lightning* (5), *mist* (4), *atmosphere* (3), *barometer* (3), *forecast* (3), *frost* (3), *precipitation* (3), *rainbow* (3), *season* (3), *blizzard* (2), *breeze* (2), *current* (2), *flood* (2), *gale* (2), *hail* (2), *horizon* (2), *humidity* (2),

ice (2), *overcast* (2), *sky* (2), *sleet* (2), *star* (2), *sunshine* (2), *thunderstorm* (2), *turbulence* (2), *weather* (2), *blustery* (1), *downpour* (1), *drizzle* (1), *front* (1), *gust* (1), *heatwave* (1), *hurricane* (1), *snowflake* (1), *thermometer* (1), де цифра в дужках показує кількість реакцій респондентів на слово-стимул.

Як бачимо, за кількісними показниками до найбільш частотних реакцій відносяться іменники: *rain* (24), *wind* (21), *sun* (20), *storm* (15), *cloud* (13), *snow* (13), *temperature* (13), що показує домінування у свідомості респондентів лексичних одиниць на позначення погодних умов, які складають ядерну зону концепту WEATHER. До найменш частотних реакцій, які за кількісними показниками є майже поодинокими належать іменники: *mist* (4), *atmosphere* (3), *barometer* (3), *forecast* (3), *frost* (3), *precipitation* (3), *rainbow* (3), *season* (3), *blizzard* (2), *breeze* (2), *current* (2), *flood* (2), *gale* (2), *hail* (2), *horizon* (2), *humidity* (2), *ice* (2), *overcast* (2), *sky* (2), *sleet* (2), *star* (2), *sunshine* (2), *thunderstorm* (2), *turbulence* (2), *weather* (2), *blustery* (1), *downpour* (1), *drizzle* (1), *front* (1), *gust* (1), *heatwave* (1), *hurricane* (1), *snowflake* (1), *thermometer* (1), переважно номінують уточнювальні характеристики погодних явищ та відносяться до спеціалізованих метеорологічних термінів, зокрема терміни *barometer* (3 реакції), *precipitation* (3), *humidity* (2), *turbulence* (2), *thermometer* (1), це, у свою чергу, демонструє наявність у свідомості респондентів елементів наукової картини світу, яка відбиває спеціальні знання про погодні процеси та свідчить про достатній рівень оволодіння студентами термінологічною складовою, що передбачена навчальною програмою. Однак низька частотність лексичних одиниць, що належать до периферійної зони концепту (наприклад, *breeze* (2), *gale* (2), *drizzle* (1), *front* (1), *gust* (1)) у порівнянні з ядерними лексемами вказує на потребу в методичному акценті на семантичній диференціації синонімічних рядів, що репрезентують погодні явища та процеси.

Таким чином, ядро концепту WEATHER актуалізується у свідомості респондентів лексичними одиницями, що номінують погодні явища, тоді як периферійна зона експлікована спеціалізованими та уточнювальними характеристиками.

Наступну групу асоціацій становлять лексичні одиниць, що вербалізують концептуальну ознаку «дії або стани пов'язані з погодою» (36 лексичних одиниць): *to blow* (18), *to freeze* (17), *to rain* (16), *to shine* (16), *to melt* (12), *to drizzle* (11), *to pour* (8), *to change* (6), *to snow* (7), *to clear* (3), *to forecast* (3), *to glisten* (3), *to shift* (3), *to thunder* (3), *to warm* (3), *to cool* (2), *to dampen* (2), *to endure* (2), *to radiate*

(2), to whirl (2), to brighten (1), to circulate (1), to dissipate (1), to drench (1), to emit (1), to evaporate (1), to feel (1), to flood (1), to fluctuate (1), to linger (1), to measure (1), to overcast (1), to prevail (1), to ruin (1), to rumble (1), to sparkle (1), to stop (1).

До найбільш частотних одиниць належать дієслова за частотністю більше 10 реакцій: to blow (18), to freeze (17), to rain (16), to shine (16), to melt (12), to drizzle (11). Дані лексичні одиниці відображають прояви погодних явищ та їх зміни. Менш частотними одиницями виявилися лексичні одиниці, кількість реакцій на які становлять менше двох, до них належать: to cool (2), to dampen (2), to endure (2), to radiate (2), to whirl (2), to brighten (1), to circulate (1), to dissipate (1), to drench (1), to emit (1), to evaporate (1), to feel (1), to flood (1), to fluctuate (1), to linger (1), to measure (1), to overcast (1), to prevail (1), to ruin (1), to rumble (1), to sparkle (1), to stop (1).

Зазначені лексичні одиниці складають периферійну зону концепту WEATHER та дозволяють виокремити додаткові концептуальні ознаки: «зміни погодних умов» та «вплив погодних умов на людину та навколишнє середовище».

Концептуальна ознака «зміни погодних умов» репрезентована наступними лексичними одиницями: to change (6), to shift (3), to fluctuate (1).

Ознака «вплив погодних умов на людину та навколишнє середовище» вербалізується такими одиницями, як: to dampen (2), to drench (1), to feel (1), to ruin (1). На основі аналізу даних асоціацій можна стверджувати, що концепт WEATHER у свідомості респондентів асоціюється як динамічне явище, яке не лише впливає на навколишнє середовище, а й на людину через постійну зміну своїх станів та процесів.

Концептуальна ознака «характеристика погодних умов» (53 лексичних одиниць) представлена наступними лексичними одиницями: windy (21), sunny (21), cloudy (20), rainy (17), stormy (12), cold (9), gloomy (8), hot (9), chilly (7), humid (7), breezy (6), overcast (6), crisp (4), foggy (4), frosty (4), misty (4), unpredictable (4), balmy (3), atmospheric (2), changeable (2), fickle (2), hazy (2), icy (2), muggy (2), tempestuous (2), bad (1), beastly (1), bleak (1), bright (1), brisk (1), calm (1), cheerful (1), clearly (1), cool (1), dramatic (1), drizzly (1), fair (1), foul (1), gusty (1), harsh (1), lovely (1), partly (1), pleasant (1), rotten (1), scorching (1), snowy (1), sticky (1), sudden (1), temperate (1), torrential (1), tropical (1), typical (1), unsettled (1).

Як бачимо, найбільш частотними одиницями виявилися одиниці, реакцій на які складають більш десяти: windy (21), sunny (21), cloudy (20),

rainy (17), stormy (12), що відзначають динамічні характеристики погодних умов та її нестійкий характер. Найменш уживаними одиниці такі як: atmospheric (2), changeable (2), fickle (2), hazy (2), icy (2), muggy (2), tempestuous (2), bad (1), beastly (1), bleak (1), bright (1), brisk (1), calm (1), cheerful (1), clearly (1), cool (1), dramatic (1), drizzly (1), fair (1), foul (1), gusty (1), harsh (1), lovely (1), partly (1), pleasant (1), rotten (1), scorching (1), snowy (1), sticky (1), sudden (1), temperate (1), torrential (1), tropical (1), typical (1), unsettled (1) репрезентують як загальні характеристики погоди, її фізичні параметри (foggy, frosty, icy, humid), так емоційно-оцінні характеристики (gloomy, beastly, bleak, harsh, pleasant), де як видно за реакціями у свідомості респондентів перевага надається асоціаціям з негативною конотацією.

Крім цього, окремі лексичні одиниці такі як: unpredictable, changeable, fickle, unsettled дозволяють виокремити концептуальну ознаку «мінливість/нестабільність погодних умов», що підтверджує сприйняття респондентами погоди як нестабільного та динамічного явища, що характеризується постійною зміною своїх умов.

Отже, отримані результати атрибутивної складової засвідчують переважання лексичних одиниць із негативною аксіологічною оцінкою, що відображає індивідуальне, суб'єктивне сприйняття погодних умов респондентами.

У нашому дослідженні ми також виділили дистрибутивні характеристики фразових реакцій на стимул «weather», а саме словосполучення та ідіоматичні вирази. Слід зазначити, що більшість респондентів надавали мінімальну або обмежену кількість прикладів (1–2 одиниці), тоді як лише окремі відповіді містили 3 і більше реакцій, зокрема Strong wind (8), heavy rain (8), bright sunshine (3). Превалювання коротких і частотних конструкцій дозволяє констатувати обмеженість репертуару конструкцій зі словом «weather», якими вільно володіють респонденти. Це, у свою чергу, свідчить про домінування у свідомості респондентів стандартних, клішованих мовних моделей опису погодних явищ і відзначає необхідність більш детального вивчення атрибутивних конструкцій зі словом «weather».

Крім цього, у відповідях респондентів простежується незначна кількість розгорнутих або індивідуально-трансформованих фраз: perfect beach weather (1), a breath of fresh air (1), unpredictable spring weather (1), що вказує на відносно обмежену варіативність асоціативних реакцій у свідомості студентів першого курсу.

Наступний компонент асоціативного експерименту, що був проаналізований є фразеологічний (прислів'я, приказки та фразеологізми). У ході проведеного асоціативного експерименту було виокремлено ряд пареміологічних одиниць (прислів'я, приказки та фразеологізми), що експлікують концепт WEATHER, до них належать: *Every cloud has a silver lining (18)*, *under the weather (17)*, *save for a rainy day (12)*, *come rain or shine (12)*, *weather the storm (8)*, *after rain comes fair weather (5)*, *the calm before the storm (4)*, *make heavy weather (4)*, *after the storm comes the calm (4)*, *storm in a teacup (4)*, *make hay while the sun shines (3)*, *as right as rain (3)*, *take a rain check (2)*, *after rain comes sunshine (2)*, *it never rains but it pours (2)*, *a break in the clouds (2)*, *steal someone's thunder (2)*, *fair-weather friend (2)*, *to be raining cats and dogs (2)*, *red sky at night sailor's delight (2)*, *red sky in morning, sailor's warning (2)*, *to wait by the sea for good weather (1)*, *when it rains, it pours (1)*, *one cloud can eclipse the sun (1)*, *in all weathers (1)*, *it's pouring down (1)*, *even in bad weather (1)*, *I'll be there for you (1)*, *feel under the weather (1)*, *save money for a rainy day (1)*, *red sky at night, sailor's delight (1)*, *red sky in morning, sailors take warning (1)*, *rain before seven, fine before eleven (1)*, *make hay while the sun shines (1)*, *it's a breeze (1)*, *break the ice (1)*, *the trees are covered with frost (1)*, *chasing rainbows (1)*, *a ray of sunshine (1)*, *coming down in buckets (1)*, *to brave the elements (1)*, *after the rain comes the sun (1)*, *head in the clouds (1)*, *be in the wind (1)*, *talk to the wind (1)*, *a bolt from the blue (1)*.

З наведених фразеологічних одиниць найбільш частотними є: *Every cloud has a silver lining (18)*, *under the weather (17)*, *save for a rainy day (12)*, *come rain or shine (12)*, що свідчить про високий рівень усталеності даних виразів у свідомості здобувачів та відзначає високий рівень засвоєння матеріалу.

До менш частотних одиниць, які зустрічаються лише в поодиноких випадках належать фразеологічні одиниці, які репрезентують як метеорологічні спостереження (*red sky at night, sailor's delight (1)* – червоне небо ввечері – радість для моряка; *Red sky in morning, sailors take warning (1)* – червоне небо вранці – морякам засторога; *rain before seven, fine before eleven (1)* – сім п'ятниць на тиждень), так і метафоричні інтерпретації погодних умов (*storm in a teacup (4)* – буря у склянці води, *a ray of sunshine (1)* – промінь сонця; *chasing rainbows (1)* – ловити журавля у небі; *in all weathers (1)* – у будь-яку погоду; *a bolt from the blue (1)* – грім серед ясного неба та ін.).

Окремої уваги заслуговують фразеологізми, що репрезентують стани, пов'язані з подоланням життєвих труднощів, з якими стикається людина, а саме: *Every cloud has a silver lining (18)* – немає лиха без добра; *weather the storm (8)* – витримати іспит/трудоці; *after rain comes fair weather (5)* – після поганої погоди наступає добра; *the calm before the storm (4)* – тиша перед бурєю, *after rain comes sunshine (2)* – після дощу сонце світить; *save money for a rainy day (1)* – відкладати на чорний день. Наведені фразеологізми дозволяють виділити концептуальну ознаку «подолання труднощів», у межах якої погода об'єктивується у свідомості респондентів не лише як природне явище, а й як метафоричний образ життєвих випробувань.

Таким чином, підсумовуючи вищесказане, можна констатувати наявність обмеженої кількості фразеологічних одиниць у свідомості респондентів, а також домінування стереотипних мовних конструкцій.

Спираючись на результати асоціативного експерименту концепту WEATHER та проведеної діагностики рівня сформованості лексичної компетентності студентів, пропонуємо впровадити в освітній процес комплекс вправ, спрямованих на розширення периферійних зон концепту WEATHER. Зокрема, для розширення синонімічного складу доцільним є використання завдань з синонімічними рядами, що номінують погодні явища та процеси (наприклад, *wind-breeze-puff-gale, rain-drizzle-shower-down-pour-cloudburst*), що сприятимуть формуванню навичок семантичної диференціації лексичних одиниць та їх точному вживанню в комунікації. Також доцільно впровадити вправи на побудову асоціативних зв'язків (*mind maps*), у межах яких студенти зможуть розширити вхідне слово-стимул «weather» за рахунок периферійних одиниць (наприклад, *humidity, overcast, turbulence*). Крім того, з метою розширення фразеологічного компоненту лексичної компетентності доречним було б використання вправ на роботу з автентичним матеріалом (відео та аудіо репортажі та прогнози погоди), що дозволить збагатити фразеологічний запас студентів та сформує навички гнучкого використання фразеологічних одиниць у реальних комунікативних ситуаціях. Наведені вище завдання можуть бути використані у формі як індивідуальної, парної, так і групової роботи, а також із використанням інтерактивних платформ (Wordwall, Quizlet, Bamboozle).

Висновки. Отже, проведений асоціативний експеримент концепту WEATHER, особливос-

тей його репрезентації у свідомості респондентів першого курсу продемонстрував, що концепт WEATHER має складну структуру, яка включає ядерну та периферійну зони. Ядро концепту становлять лексичні одиниці, які номінують погодні явища, тоді як периферійна зона репрезентована спеціалізованими, уточнювальними характеристиками, а також оцінними одиницями.

Результати асоціативного експерименту дозволили виокремити змістові когнітивні ознаки концепту WEATHER, зокрема «найменування погодних умов та явищ», «дії або стани, пов'язані з погодою», «характеристика погодних умов», а також додаткові ознаки – «зміни погодних умов»,

«вплив погодних умов на людину та навколишнє середовище», «мінливість/нестабільність погодних умов» і «подолання труднощів».

Таким чином, асоціативний експеримент виступає не лише методом побудови номінативного поля концепту WEATHER, а й ефективним діагностичним інструментом, який дозволяє викладачеві виявити рівень сформованості лексичної компетентності студентів, визначити зону методичних прогалин, а також ефективно планувати подальшу роботу над розширенням лексичного запасу студентів спеціального факультету шляхом опрацювання та заповнення периферійних зон концепту.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Гошовська О. Асоціативний експеримент як метод виявлення структури концепту та етнокультурної специфіки. *Українознавчі студії*. 2019. Вип. 20. С.198–206.
2. Молгамова Л.О. Асоціативний експеримент як емпіричний метод дослідження лінгвокогнітивних концептів. *Слобожанський науковий вісник. Серія: Філологія*. 2023. Випуск 2. С.26-29.
3. Полгородник Д.В. Асоціативний експеримент у дослідженні концепту ІРЛАНДЕЦЬ. *Закарпатські філологічні студії*. 2020. Вип. 13. Т. 2. С.139-143.
4. Розвод Е. В. Методи дослідження лінгвокультурних концептів. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Філологічні науки. Мовознавство*. 2015. № 4. С. 91–96.
5. Сікорак В. Вербалізація концепту ТЕРОРИЗМ за матеріалами асоціативного експерименту. *Актуальні питання гуманітарних наук*. Вип 44, том 3. 2021. С. 121-127.
6. Сурмач О. Я. Асоціативний експеримент при виявленні активності власних назв як вербалізаторів концепту *wealth* в англійській мові. *Проблеми семантики, прагматики та когнітивної лінгвістики*. 2011. Вип. 19. С. 192–197.
7. Шевченко О. М. Методика проведення вільного й спрямованого асоціативних експериментів у дослідженні концепту. *Actual trends of modern scientific research. Abstracts of the 6th International scientific and practical conference*, Munich, Germany. Munich : MDPC Publishing, 2021. P. 554–558.

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу CC BY 4.0

Дата першого надходження статті до видання: 29.04.2026
 Дата прийняття статті до друку після рецензування: 22.05.2026
 Дата публікації (оприлюднення) статті: 29.05.2026